

edicija

PROSEFEST

urednik
Alen Bešić

Naslov izvornika:
Melinda Nadj Abonji
Schildkrötensoldat

© Suhrkamp Verlag Berlin 2017
© za srpski jezik Kulturni centar Novog Sada, 2020.
© of the translation: *S. Fischer Foundation* by order of *TRADUKI*

Objavljivanje ovog dela podržala je književna mreža TRADUKI koju čine Savezno ministarstvo za Evropu, integraciju i spoljne poslove Republike Austrije, Ministarstvo spoljnih poslova Savezne Republike Nemačke, Švajcarska fondacija za kulturu „Pro Helvecija“, Udruženje prevoditeljki i prevodilaca (Centar za književnost Beč) po nalogu Saveznog ministarstva umetnosti, kulture, javne uprave i sporta Republike Austrije, Gete institut, Javna agencija za knjigu Republike Slovenije, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Resor za kulturu Vlade Kneževine Lihtenštajn, Fondacija za kulturu Lihtenštajn, Ministarstvo kulture Republike Albanije, Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije, Ministarstvo kulture Rumunije, Ministarstvo kulture Crne Gore, Ministarstvo kulture Republike Severne Makedonije, Ministarstvo kulture Republike Bugarske, Sajam knjiga u Lajpcigu i Fondacija „S. Fišer“.

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene saglasnosti izdavača.

Melinda
Nađ Abonji

---

vojn^{ik}-kornjača

preveo sa nemačkog
Dragoslav Dedović

1.

Stajao je tu, kod kokošinjca, možda je upravo popio jaje ili nešto što nije imalo veze sa jajima, vodom ili mlekom. Mora da je Zoltan otpio od neba bez ijednog oblačka i beskonačnog nebeskog plavetnila. Oči su mu bile budne, krupne, na širokom bledom licu. Slina mu je curila iz nosa, nije ništa preduzimao da je obriše. Znao je kako se postupa sa kokoškama, mačkama, svinjama. Pse je izbegavao, osim jednog koji se zvao Tango. Svako jutro po jedno jaje za njegovog Tanga. Zoltan je stajao tu, kod kokošinjca, jaje još toplo od kokoške beše mu u ruci. Evo ga toplo friško jaje za tebe. Imam nešto bajno za tebe, Tango!

Zoli, obriši sline! Nemoj više da pričaš s kerom!, dovikuje njegova majka otud iz bašte.

Tango, daću ti celi svet da ga proždereš!, rekao je Zoli ne mičući se. Bale su mu se caklile na suncu. Tango se vrteo ukrug kao derviš i pritom lajao. Njegov

piskavi lavež prožeo je uzbuđenjem i konopac za već razapet u dvorištu. Zoli je potom ispružio ruku s jajetom – belim poput njegove kože, poput prostrtog veša. Dnevna predstava. Pas koji se okreće oko sebe kao lud, devetogodišnjak koji sa nemogućim mirom odlaže trenutak kada će škljocnuti pseća čeljust, crne čupave šape psa, dečak, musav i uzvišen. Sunce oko koga se pas vrti čas nalevo čas nadesno.

Daj mu to jaje, hajde, šta čekaš?

Zoli je stajao tu, nije ni trepnuo, nije reagovao niko. Samo mu je na usnama poigravao majušni osmeh, a klipovi kukuruza su imali oči, kokoške su aplaudirale, prašina se kovitlala od oduševljenja. Zoli je čekaao. A onda ga je mali ljuti demon ugrizao za nogu, pa je bacio jaje ka plavom nebu, a pas Tango je odmah prestao da se okreće oko sebe i škljocnuo je čeljustima ka jajetu, ka svetskoj kugli koja se već sledećeg trenutka uz reski tvrdi zvuk razbila o kamenu ploču. Sledeći put ćeš uspeti, sledeći put ćeš ga sigurno uhvatiti u vazduhu, rekao je Zoli, dok je pas halapljivo lizao jaje sa tla, zar ne Hana, sledeći put će uspeti? Zoli me je pogledao, ali sam bila toliko iznenađena što me je oslovio pa nisam mogla da odgovorim, a on se uputio ka meni razrogačenih očiju. Zaustavio se tik ispred mene. Zavrtilo mi se u glavi kada je rekao: znam tačno kako

je mom keru kada jezikom liže jaje sa poda, nego šta da znam.

Zoltan. Sin moje tetke Zorke.

Videla sam te poslednji put pre nekoliko godina ili juče, kada si se opet pojavio, noću. Ne, nisam sanjala. San možeš gurnuti u stranu i kazati da je to samo san. Pričam sa tobom, ali mi ne odgovaraš. Znam, tu gde si ti radije čute. Ili se varam? Ne mogu da te čujem. Da li je moguće školovati sluh da bi se čulo ono nečujno? Da se postane prijemčiv za talase koje inače čuju samo slepi miševi, ali pre svih moljci koji imaju organe sluha u grudima – dve šupljine pokrivene tankim membrana, tako filigranskim da bez napora mogu prepoznati i najviše frekvencije – najtiše šumove koje ljudsko uvo ne može čuti ni nakon desetostrukog pojačavanja.

Nisam slepi miš, nisam moljac, ali te vidim, prikazuješ mi se. Prikazivati se, kakav izraz! Gledaš me istim pogledom kojim si me i ranije gledao, kad smo bili deca. Ali možda nikada i nisi bio dete. Mada sam bila starija, imala sam određeni strah od tebe, a ipak sam dozvolila da tvoje šećerno-prašnjave usne dodirnu moje, kada smo jednog prolećnog dana na tvom krevetu jeli palačinke. Uzećemo se, rekao si, mada se brak između bliskih rođaka nalazio na samom vrhu sveštenikove liste teških grehova. Zašto ne zatvaraš oči kad se ljubiš, pitala sam te. Znaš šta, Hana, izgleda da ja i spavam

sa otvorenim očima. I onda se opet pojavio onaj tihi strah, moja želja da te ponovo poljubim.

Nismo se više ljubili, nikad više, čak ni u obraz. Često smo se gledali, nemo, i ja sam uvek prva odu-stajala. Morala bih upotrebiti neku drugu reč, jer „od-ustati“ sugeriše borbu, ali nas dvoje se nismo borili pogledima, u svakom slučaju ti nisi to radio. Ja sam skretala pogled, a ti si pričao. Recimo, škola je, kažeš, prepreka sačinjena od brojeva i slova. I sasvim sigurno nije od koristi kada znaš da su dva i dva četiri, pa ne možeš da tvrdiš da su dve stolice isto što i dva oraha. U učionici bi se razlegao smeh kada bi Zoli postavio neko pitanje, a učitelj je smatrao da bi bilo bolje da Zoli svoja pitanja zadrži u glavi, pa je on počeo da pita samo kada to uopšte ne bi ni primetio, već bi se usta sama od sebe otvorila.

Ali, Hana, ti znaš o čemu ja govorim?

I jesam i nisam znala.

Sedeli smo na Zolijevom ležaju, u stvari, kauču na rasklapanje. U njegovom stomaku žive zabavna bića, rekao je Zoli nameštajući jastuk, a potom mi je jednog letnjeg dana, kada sam nenajavljena navratila, ponudio meko mesto. Kad god bih pokucala na trošna vrata, a Zorka mi glasno rekla da uđem, kad god bih otvorila odškrinuta vrata, obrisala cipele i opreznim pokretom ruke sklonila mrežu za komarce, imala sam poriv, i to

ne samo tog letnjeg dana, da ispustim tu isflekanu i zakrpljenu tkaninu, da ponovo obujem cipele i zбриšem.

Kao da sam još tada slutila da u toj kući ne vonja samo na cigarete, kafu, znoj i gvozdě, već i na sudbinu – kako uzvišeno i zastrašujuće to zvuči, sudbina – nepromenjivo, veliko, od Boga poslato predodređenje; a kako je licemerno da se sve pripiše moći koja upravlja ljudskim životom, koja nema nikakve veze sa sopstvenom odgovornošću, sa sopstvenim malim životom, da se pobegne u Svemoguće kada se radi o tome da se nađu ljudski odgovori na ljudska pitanja. U međuvremenu znam da se često govori o sudbini kada bi se u stvari moralo ćutati. Ili pripovedati. Ne, tada nisam razmišljala o sudbini. Samo sam se plašila onoga što me je čekalo iza zavese i verovatno sam slutila da siromaštvo uvek ostavlja posledice.

D-A-N-K-N-E-D-L-I-O-D-Š-LJ-I-V-A

Tada sam pao sa motora kao džak brašna, otac je bez mene dalje vozio, neko vreme nije primetio da više nikoga nema iza njegovih leđa, ležao sam na ulici, u mojoj torbici beše svež hleb

trrrrrrrr

tako se moj otac vratio, to sam dobro čuo mada sam bio bez svesti, kako su posle svi govorili, otac se vratio u moj svet koji beše narandžast, crven, tirkizan, ljubičast, gde god se čovek kreće svuda neko cveće pa i na ivicama mog sveta, miriše na hleb, na beli hleb koji je ležao kraj mene u prašini, i čuo sam oca kako dovikuje moje ime, čuo sam mu glas kako klobuča iznad cveća, drmusao mi je ramena, Zoli! Zoli!, i ja sam tati poslao najezdu skakavaca, piskave miševе koji su mu uterali drhtanje u jamice iza kolena, zvao sam komšijinog psa da mu liže potkolenice – što ga na mrtvo ime nervira – šta sve nisam mislio, samo da me ostavi na miru

zašto je trebalo to da uradi? to ću vam sigurno još ispričati, ako imate strpljenja, a sigurno ga imate, zar ne?

tata me je čupkao za ušnu resicu, ustaj, momče, danas je dan knedli sa šljivama, zar si zaboravio?, a osim tatinog glasa beše tu još jedan, a taj glas je siktao, kovitlao je moje cveće, vaš dečak krvari, vidite, ovde na glavi! brzo, moramo da zovemo doktora!

znao sam sada odakle je moje cveće, to vam moram ispričati, kada siktavi glas reče da krvarim, odmah sam znao da moje cveće raste iz krvi, dakako, iz krvave rupe na mojoj glavi, i kunem se u samog sebe da nikada nisam video lepše cveće, nisu to bili ni karanfili niti ruže, čak ni ljiljani ili gerberi ili lale, begonije nikako, nisu to bili cvetovi, već ptičje glave, o ne, uopšte ne izmišljam, moram da kažem da su to bile glave velike strnadice koje su se preoblikovale u cveće, ali nisu bile sive, niti sivkaste i prugaste, kakve su inače velike strnadice, već su one u svim mogućim nijansama crvenog blistale iza mojih kapaka u obliku cvetova.

ali oni su me otrgli iz mog rajskog vrta, doktor čiji se dah osećao na beli luk upumpavao je svoj vazduh u mene, pljuskao me po obrazima, dodirivao mi zglob na ruci, podizao mi kapke, kao da je tamo, u mojim očnim jabučicama, mogao nešto videti, da, da, izokrenut svet, tada su me digli na neku krntiju, teži je nego što izgleda, rekli su, ta zbrka ruku oko mene, to naporno znojenje, ostavite me da ležim, ma zašto me niko ne čuje? ta nervoza s kojom me oslovljavaju, pustite me na miru, vikao sam, ali niko, baš niko me nije čuo, a moje ptičje cveće bivalo je sve manje, odletalo je kada

bi od tog brbljanja crvenilo izbledelo, to cveće me je ostavilo, i zato, upravo zato sam plakao kada sam otvorio oči, vidite, on plače, rekao je doktor, bolničarka, očeva glava se ukazala iznad mene, momak, ti puštaš vodu da se kotrlja, a mi, mi smo bolni od brige, i otac mi zalepi poljubac na čelo, gde mi je hleb?

pogledali su me blesavo, on se raspituje za hleb, jeste li ga čuli, hoće da zna gde mu je hleb

i tada, tada sam skočio kao oparen i zgrabio lekara za kragnu mantila, povratio sam svoje reči na njegovu belu uljudnost, svojim besom sam mu zbunio razdeljak, vikao sam, zašto sam plakao, jer su mi moje cveće... moje ptice... i moje boje... i da sam ležao u zlatnoj prašini... i pomoć gospodina doktora koji smrdi od novca koji krije u džepu svog belog mantila...

i tata je zurio u mene. Zoli, jesi li to ti, pa to nisi ti, nikada nisi ovako govorio, Zoli, kakav te je đavo spopao...

Zoli-Vrag!

Zoli-Vrag!

Ciganski vrag!

D-A-N-K-N-E-D-L-I-O-D-Š-LJ-I-V-A, dan kada su pravili knedle od šljiva, najčešće petkom, volim da oslobađam šljive iz njihovog omotača od krompira, da još vruće, možda prevruće šljive iščeznu u mojim ustima, i sigurno mogu kao od šale da slistim između sedam i deset knedli

K-R-V-B-A-S-T-A-R-D-A

To je bio početak, rekli su posle, previše je krvi prskalo iz moje glave, krv ne prska, rekao sam tati, ali ti je nisi video šta je radila, tvoja krv, prava fontana ti je šiknula iz glave, kad ti kažem, i tata posegne za bašten-skim crevom, poprska me između nogu, vidiš, ovako!

i ja više nemam volje da mu kažem da je upravo rekao „krv ti je šiknula iz glave“, prskati ili šikljati, to je tati potpuno svejedno, on opet hoće da mi ispriča kako sam kao džak brašna pao sa motocikla – iako nije ni primetio da više ne sedim iza njega, kako onda zna da sam pao „kao džak brašna“? – otac opet hoće da mi objasni kako je taj dan bio početak kraja, a ja moram da mu uzmem crevo iz ruke, pošto nema pojma koliko je vode potrebno mom cveću, tog dana sam postao glup kô top, kaže.

-T-O-P -

i sa uzdahom sedne na klupu, kuglom pljuvačke pogodi zrelu kupinu, nemoj to, kažem mu, one to ne vole, tvoju balu, ali on počinje da kuka čupkajući svoju

čekinjastu kosu, moglo je nešto da bude od tebe, Zoli, prokleti kozji brabonjak, proketo svinjsko govno, prokleti ukus gvožđa na jeziku, ti si se mogao spasti iz tog sranja, umesto toga padneš sa motora, ležiš kao mrtav u prašini, a kada se konačno probudiš, zgrabiš lekara za kragnu kao da ti je upropastio život, Zoli... i tata mi podrigne u lice

očinske brige, jebem li ti!

i tata mi doda flašu, ja je nagnem, iznad mene su oblaci kao odštampani, ah, ovo vreme koje oduzima svu vodu mojoj bašti, i okrećem se od njega ka svome drveću, cveću i žbunju, i otac zaurla, zabije mi svoje železničarske cokule u listove, padnem, crevo mi ispadne iz ruke, mlaz lovi sam sebe u žbunu sa kupinama, ali flaša, ona potpuno cela leži u mojoj desnici, iza mene tata koji se više ne može suzdržati od glasne kuknjave, mogao si da me izbaviš, mene i moje srce, jeca tata, do te mere da mi se glava uvlači u vrat, njegove pesnice kao orasi, kao led biju u leđa, pogled mi pada na tlo i kupine u prašini, oh, kupine koje se sastoje od niza sitnih bobica, ta blistavoljubičasta boja posle kišice, ružna rupa kada neka buba nagrize kupinu.

početak kraja, tata mi izvlači flašu iz šake, klokoće njegovo pivo, plače mi u leđa, i znate šta on time hoće da kaže? otkako sam pao sa motora, kod mene se javilo drhtanje, tako tata, početak kraja, od tada mi kliker više ne radi dobro, kao postao sam plašljiv poput curice, mladić koji se trza kada seva ili grmi, pa gde to

ima? deran visok kao stablo, koji se zbog sitnice usere – iz čista mira sam kao postao poremećen tip, koji ne sluša više nikoga...

dogaća se, a kada se dogodi, spopadne me drhtanje, lepet, misli mi se stisnu uza zidove lobanje i ja sam ja bez Zolija, Vi biste da znate šta to znači? ne znam, čak i da imate jako mnogo strpljenja, ne bih mogao tačno da vam kažem, ali mogu da kažem da otac nikada nije želeo da sazna šta to znači, on bi podivljao, pobesneo, preznojio se kada bih mu rekao – ja sam ja bez Zolija, to je to, te bedne besmislice u tvojoj glavi! i tata bi opet krenuo da spominje početak kraja, i da je krv koja klobuča ostavila samo budalaštine u mojoj glavi, logično je da bi me majstor morao premestiti! nikakav pomoćnik i baštovanski ludak, to sam postao, među nogama cvet umesto kurca, a svež hleb, lepe pare, gde je sve to?

on koji je detetu dao svoje ime, i svi su mu, kaže, čestitali rođenje sina, šepurio se kao paun, ponosan na to ćelavo nešto, na Ništa, od čega je moglo postati nešto, pa hleb je uvek potreban ljudima, pekar sa sopstvenom radnjom pred kojom bi se moglo sedeti u mila sunčana predvečerja, to si mogao da budeš, uzdiše tata, a njegova slobodna ruka položena na moja leđa – životinja koja njuškajući čeka na hranu

-L-E-Đ-A-

i tata počinje da zapliće jezikom, krstim te imenom Zoltan, Kertes Zoltan! Otpozadi posipa sebe, mene,

pivo mi kvasi kosu, poneka kapljica padne i zgrudva prašinu, spomenici tatinom duševnom bolu

-A-H-

lep -H-L-E-B- dobar -H-L-E-B- nasušni -H-L-E-B- nosio bih uštirkanu majstorsku kapicu, belu kecelju, a celo selo bi kod mene, baš kod mene, kupovalo hleb, sva godišnja doba bi kod mene ulazila i izlazila, od uskršnjeg do božićnog peciva, godišnji pregled, knjiga koju otvaraš i zatvaraš, stalno bih mirisao na svež kvasac, ma sigurno bih, moj otac bi svoju cigansku krv ispirao mojim belim pozivom, svakodnevno, ne bismo više bili šine, šuma, đubre, stoka, iznutrice i kokoške kandže, korenje, ukradeno drvo za ogrev, soc od kafe, otpad

bili bismo peć, toplota, o da, bili bismo asfaltirane ulice, raskršća, semafori, zdravi zubi, kućni ljubimci, kuće sa engleskim klozetom, dobrohotni pogled, ćaskanje na pijaci, bili bismo pekara u selu, bili bismo anđeli koji sanjare, a ne pasji sinovi, krv bastarda! Proterali bismo šugave mačke, a ne bismo morali da ih bijemo drškom od metle, a selo, ono bi bilo ponosno na nas,

tata, zašto me zoveš bastard, -B-A-S-T-A-R-D-, pa ja sam ti sin...

čija je ova prazna flaša? čija je ova beskorisna flaša, koja mi vređa ruku beskorisnom težinom? jesam li ja postao otac mucavom idiotu?

a moj otac nema više snage, srce mu je mlitav, izmučen komad mesa, a flaša više nema stomak, ni vrat, srča leži u prašini, pored kupina,

Zoli...

tatin glas tik uz moje uvo, njegov uzdah, krv, Zoli, tebi je klobučalo iz glave,

misli na koze kada nagrnu iz tora,

misli na crni oblak koji se lomi,

misli na svoju majku kada počinje da psuje,

tako je bilo, baš tako, kaže tata, kada ti je krv zaklobučala iz glave, početak kraja,

da, nikada neću moći da izbavim tatu

krv, postoji osušena, skorena krv ili friška krv koja ima ukus gvožđa, krv koja kaplje, gusta i teška i za žaljenje, i krv iza kože, pa nije ništa drugo nego toplota ili hladnoća, ali tata, on nikako to ne želi da zna.